

сильний опір традиційній китайській поетиці. Нова поезія досягла значного успіху, хоча багато художніх питань ще чекають на своє вирішення.

Ось чому Ху Ши у своїй статті 1919 року «Розмови про нову поезію» написав: «Велика подія за останні вісім років», велика подія після Сіньхайської революції 1911 року. Будування нової поезії в Китаї XX століття почалося заново з урахуванням багатьох невдалих дослідів поетичної революції кінця XIX століття. Саме Ху Ши став провідною фігурою нової літературної революції в Китаї. Він усе ж таки зміг прорватися через міцний бар'єр старої поезії на відміну від своїх попередників.

Література:

1. 胡适作者。谈新诗 - 八年来的一件大事 / 胡适作品集 / 中华典藏 。URL: <https://www.zhonghuadiancang.com/shicixiqu/13021/257518.html>
2. 谢冕, 孙玉石, 洪子诚等著。百年中国新诗史略——《中国新诗总系》导言集。北京大学出版社。2010年。405页.

UDC 141

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-21>

Zhang Mingyue

ORCID : 0000-0002-3504-1625

俄语笔译硕士在读

山东大学

中国山东

中华传统民间乐器的对外译介——以《中国及其居民、风俗、习惯和教育》为研究材料

关键词：比丘林；汉学家；中华传统乐器；翻译方法

比丘林在介绍乡饮酒礼时，提到了由乐工组成的演奏队伍，其中涉及到一些乐器名称的翻译。史书中有对乡饮酒礼乐队规模的记载，据嘉庆朝、光绪朝《大清会典》和民国初年《清史稿》所录：“云锣一，

方响一，琴二，瑟一，箫四，笛四，笙四，手鼓一，拍板一”¹ (7, 3008) 涉及到乐器翻译比丘林采取了多种方法。

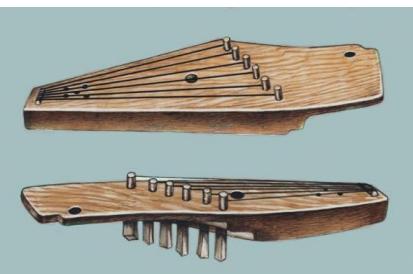
乐器翻译一览表：

笙	Гармоника
笛	Флейта
箫	Гобой
古筝	Гусли
镲 (钹的一种)	Сэ (видъ кимвала)
云锣	Висячие блюдца
手鼓	Литавра
拍板 (代替音叉)	Дощечки (вместо камертона)

一、比丘林将古筝译为“*гусли*”，本例采用的翻译方法是近似翻译法，近似翻译是将源语文化素所表达的文化实在翻译成译语文化中与之最为近似的文化实在。古筝，弹弦拨鸣乐器，是汉族古老的民族乐器。形制为长方形木质音箱，弦架“筝柱”（即雁柱）可以自由移动，一弦一音。²古斯里琴（如图2“古斯里琴”所示），旧时俄罗斯拨弦乐器，属于齐特拉琴（古希腊的一种弦乐器），该乐器记载于11世纪的书面文献中。古斯里呈翼状，琴身凿成扁平的长椭圆形，琴弦拉紧呈扇形，沿正面板延伸并与之平行。（5, 161）在过去，古斯里是世俗职业、民间文化以及节日场合使用的一种乐器，它被用来为史诗的表演伴奏。

图表 1清 冯超然《月下抚琴图》

图表 2古斯里琴

¹ 赵幼翼. 清史稿 [M]. 北京：中华书局，1976.

² 王秀萍著. 中国民族乐器简编. 新华出版社, 2013.12, 第161页

古筝和古斯里在构造和选材上的区别，拨动琴弦发出的音符在听觉上存在一定差别。译者用古斯里琴代替古筝属于对原文进行强改编（Сильная адаптация），即在译语中寻找代替源语词汇的同义词。然而，古筝和古斯里琴在外形和功能上虽有所相似，不同点在于，两种琴弹奏的音乐在声音和韵味方面有很大不同：古斯里琴演奏时主要是拨动琴弦，这使得弹奏出的音乐缺少连贯的美感。而古筝的演奏拨弦和扫弦相结合，从而营造出一种行云流水的氛围感。用古斯里直接代替古筝，无法将原文文化素所代表的文化意象全方位的展现给俄罗斯读者。

二、比丘林将云锣译为“Висячие блюда”，本例采用的翻译方法是创译，是指译者为达到某种特定的翻译目的（如满足译文接受者特定的需求），抛弃原文的意义和形式，创造性的对原文进行重新处理的翻译方法。（3, 86）云锣（如图3“云锣”所示），出现于唐代，又名云璈，又称九音锣。云锣不仅在民间流行，也在宫廷宴乐中使用。据《三才圖會》记载：“云锣即云璈也，以铜为小锣十三，同一木架，下有长柄，左手持而右手以小槌击之。”（4, 1607-1609）由于俄语中不存在类似的乐器，于是比丘林创造性的用“Висячие блюда”来表示，根据达里词典对блюда一词的释义，该词指“带有凸起边缘的小盘子，通常在其上放置杯子”。（如图4“19世纪блюда”所示）那么“Висячие блюда”译为汉语指的就是“悬挂的小盘子”。

图表 3 云锣

图表 4 世纪блюда

虽然云锣中的小铜锣与19世纪俄罗斯的托茶杯的盘子很相似，但是“悬挂起来的盘子”可能会对俄语读者造成困惑。两者不论是在意译或是形式上新的译文与原文几乎没有多少关联。

三、 笙，起源于我国汉族的古老吹奏乐器，它是世界上最早使用自由簧的乐器，并且对西洋乐器的发展曾经起过积极的推动作用。笙最早就通过“丝绸之路”传到波斯，根据文献记载，钱德明曾于1777年将中国的笙带回法国，西方乐器制造家们根据笙的发音原理制造出管风琴的簧片拉手，并进一步创制出风琴、口琴和手风琴等自由簧族乐器。（2, 321）不仅如此，欧美的一众著名词典众口一词：“中国笙……18世纪传入俄国，是引起欧洲发明使用自由簧片乐器乐器（包括手风琴、六角手风琴、（簧）风琴及口琴）的重要原因之一。”¹首先，有必要澄清“г а р м о н и к а”一词的用途。在几乎所有的器乐文献中，这个词的典型定义就是指簧片气动式乐器。不仅如此，该词也表示一种特定的风箱水平运动的全音阶乐器，右手键盘上有一排或两排键，左手键盘上有一小组低音、和弦按钮。《俄罗斯民间乐器演奏史》一书中，作者对俄罗斯民间传统乐器“б а я н”和“аккорд е он”、中国的“笙”、西欧的“小风琴”、“列加尔琴”，口琴以及欧洲各式各样的“手风琴”等乐器的总称用“г а р м о н и к а”一词表示。（8, 187-202）可见比丘林在翻译“笙”这一乐器使用的方法是概括化法，即将源语文化素表达的下位概念翻译成上位概念，把源语文化实在笼统地表达出来。

四、 比丘林在处理“拍板”采用补偿法。拍板简称“板”，是中国特有的碰奏体鸣乐器。据《乐书·俗部》记载：拍板长阔如手掌，大者九板，小者六板，以韦编之。<...>圣朝教坊所用六板，长寸，上锐薄而下圆厚，以檀若桑木为之，岂亦柷敔之变体欤。（1, 卷132）这一段对拍板构造的描述可以看出，该乐器由木板制成。拍板主要依靠板之间的碰撞发声，所以拍板至少有两块及以上组成，比丘林相应的用Д о щ е ч к а的复数表示。达里词典对Д о щ е ч к а的释义为“н е б о л ь ш а я т о н к а я д о с к а”，即小薄板。但是这个词并不能使俄国人联想到乐器，因此在翻译的过程比丘林加入文内注释“в м е с т о кам ертона代替音叉”，从而最大限度地恢复原文中由于语言社会文化等差异而损失的各种意义和审美价值。

五、 比丘林将手鼓译为л и т а в р，清史稿中有一段对手鼓的记载：“木匡冒革，面径九寸一分二毫，腰径一尺二分四釐。以柄贯匡，持而击之。”（7, 卷一百八志）鼓框木制，鼓面用皮革制成，直径20-50厘米不等，鼓侧一边设有短木柄，一手持短木柄，一手击打鼓面。据记载乡饮酒礼使用的“琴、瑟、箫、笛、笙同中和韶乐，云锣、方响、板同丹陛大乐，手鼓同清乐。”（如图“清朝手鼓”所示），该手鼓

¹ 《不列颠百科全书简编》转引自孟文涛《中国的笙与西洋的簧乐器》，《中国音乐》1983年第1期

为清代宫廷宴飨清乐中使用，该鼓与乡饮酒中的手鼓相同。大俄罗斯百科全书对 *л и т а в р* 一词的释义为：一种敲击式的膜鸣乐器，皮面由木头圈固定再用金属环套住，并可用几个螺丝钉调节松紧度，演奏者借此来调节定音鼓的音高。器身为锅炉形金属制、木制、粘土制等，器膜为皮革，该乐器大小不一，有单层和双层之分，用特殊的小木棒、木槌或手击打鼓面。（如图“19世纪俄罗斯 *л и т а в р*”所示）该词源自于意大利语，为 *timpano* 的复数形，即“定音鼓”。在古典时期(1750-1825年)，打击乐器的使用越来越普遍。定音鼓早期是无法调音的，而这一时期的定音鼓可以转动每跟螺栓来改变声音的高低。但此过程却是慢且棘手的。因此，想在一个鼓上迅速改变音高是难以做到的，这就是定音鼓和其他鼓的区别。因此将手鼓译为 *л и т а в р* 并不合适，不如将其译为 *б у б е н*（铃鼓）。铃鼓虽然与手鼓有一定区别，铃鼓有发声的金属片，晃动的时候有响声，但是铃鼓也属于手鼓的一种。运用的翻译方法是近似翻译法（*п р и б л и ж е н н ы й п е р е р в о д*），即在译语中找到类似物来代替外语的语义实际，这种译法的优点是：虽然这种近似物不能完全代表原文中的文化意象，但是对受话人来说所表达的意向很清晰。（Тимко，H.B., 2007:136）

图表 5 清代宫廷宴飨清乐使用手鼓

图表 6 世纪俄罗斯 *литавр*

参考文献

1. 陈旸. 乐书·乐图论. 共200卷, 卷132.
2. 巴尼斯. 超越时代的乐器[M] 1961.
3. 《不列颠百科全书·简编》转引自孟文涛《中国的笙与西洋的簧乐器》，《中国音乐》[J]. 1983 (1)

4. (明) 王圻, 王思义. 三才圖會. 共106卷, 图用三卷.
5. 王秀萍著,中国民族乐器简编,新华出版社,2013.12,第161页
6. 熊兵. 翻译研究中的概念混淆[J].华中师范大学, (2014) 03-0082-07.
7. 赵尔巽. 清史稿. 民国十七年清史馆铅印版 共536卷, 卷一百三志.
8. Имханицкий. М. И. История исполнительства на русских народных инструментах. М.? 2018.
9. Тимко, Н. В. Фактор «культура» в переводе / Н. В. Тимко. Курск. гос. ун-т. 2-е изд., дополн. Курск : Курск. гос. ун-т., 2007.

УДК 94:323,4

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-22>

Ярмоліцька Н. В.

ORCID: 0000-0002-1922-3496

кандидат філософських наук,

науковий співробітник філософського факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

**ПРО ІДЕОЛОГІЧНУ ТА КЛАСОВУ БОРОТЬБУ
Й СТАНОВЛЕННЯ НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ
ДЕРЖАВНОСТІ В КИТАЇ В ДОСЛІДЖЕННЯХ
РАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ**

Ключові слова: ідеологічна боротьба в Китаї, класова боротьба в Китаї, становлення соціалістичного ладу в Китаї.

Мабуть є закономірним інтерес, який проявляли радянські дослідники до становлення соціалістичного ладу в Китаї, адже він тісно переплітався із політикою яку вів СРСР. Зауважимо, що підтримка радянськими ідеологами «завзятої революційної боротьби китайських трудящих, їхнього опору імперіалістичній агресії» на шляху соціалістичного розвитку Китаю, була досить вагомою. Однак, слід зазначити, що певний час радянськими синологами майже не досліджувались процеси, які відбувалися в державному ладі Китаю. Тільки на початку 80-х років ХХ ст. розпочались активні дослідження історії становлення основ суспільно-економічного, політичного, конституційно-правового ладу в Китаї [1, с. 3–5].

Звертаючись до історії становлення «початкової стадії соціалізму» в Китаї слід зауважити, що більшість радянських науковців вказували на